

Stockholm den 21 augusti 2026

R-2026/0883

Till Utrikesdepartementet

UD2026/04252

Sveriges advokatsamfund har genom remiss den 31 mars 2026 beretts tillfälle att yttra sig över departementspromemorian En översyn av det konsulära regelverket (Ds 2026:6).

Sammanfattning

De ändringar som föreslås i promemorian består till stor del av kodifiering av befintlig praxis och beslutskritier som redan används i praktiken. Advokatsamfundet välkomnar den ökade tydlighet och förutsebarhet som detta torde medföra, för såväl beslutsfattare och handläggare som dem som beslut och faktiskt handlande rör. Detta synes svara väl mot det övergripande syftet att göra utrikesförvaltningens konsulära uppdrag tydligare, men bibehålla detta uppdrags omfattning och möjlighet till anpassning efter rådande situation. Medierapportering från situationer som föranlett mer omfattande konsulära insatser tycks vidare visa på att tydliga regler är angelägna, eftersom den enskilde behöver kunna förutse vilket praktiskt och ekonomiskt stöd de kan påräkna vid vistelse utomlands. Det är positivt att detta klargörs. Samtidigt är det viktigt att kodifieringen inte innebär en materiell förändring av den enskildes rättsliga ställning, utan att detta i stället tydliggörs.

Synpunkter

Advokatsamfundet vill framhålla att en av de viktigaste aspekterna är hur förslaget säkerställer legalitet, förutsebarhet, likabehandling och möjlighet till kontroll när

staten lämnar eller nekar konsulärt stöd mot bakgrund av den begränsade möjligheten till domstolsprövning av konsulära beslut och handläggningsåtgärder. Beslut om konsulärt ekonomiskt bistånd ska enligt promemorian kunna överklagas till förvaltningsrätt, medan avgiftsbeslut ska överklagas till Regeringskansliet, utan möjlighet till vidare överklagande av Regeringskansliets beslut. Bedömningar rörande behovet av konsulärt stöd anses utgöra faktiskt handlande som inte kan överklagas.

Detta är i och för sig i linje med övergripande förvaltningsrättsliga principer, men det kan understryka det situationsanpassade och diskretionära inslaget i tillämpningen och kan i värsta fall riskera ge upphov till risk för bristande enhetlighet och förutsebarhet.

Det är Advokatsamfundets intryck att konsulärt stöd utgör en större del av den konsulära verksamheten än konsulärt ekonomiskt bistånd. När ett område i stor utsträckning präglas av faktiskt handlande och beslut som inte kan överklagas ökar betydelsen av att likabehandlings- och legalitetsprinciperna så långt möjligt respekteras med hjälp av tydliga materiella kriterier, dokumentation, motiverade beslut och enhetlig tillämpning. Detta säkerställer att den enskilde förstår besluten och minskar risken för godtycklighet, eller upplevd godtycklighet.

Advokatsamfundet delar uppfattningen hos andra remissinstanser att ett fördjupat barnperspektiv bör komma till uttryck i lagstiftningen mot bakgrund av Sveriges åtaganden enligt barnkonventionen och harmonisering med motsvarande lagstiftning. Barnets bästa ska därför beaktas och ges en framträdande betydelse vid bedömningar som rör barn. Detta rör särskilt situationer som präglas av hedersrelaterat våld, förtryck, bortföranden eller annan utsatthet. I sådana fall kan även tillämpningen av ett striktare bosättningsbegrepp eller en snävare personkrets ibland visa sig problematisk. Det vore mot den bakgrunden önskvärt att utveckla bedömningskriterierna för att en person ska kvalificera sig för konsulärt stöd eller konsulärt ekonomiskt bistånd. Lagstiftningen bör innehålla rättssäkra undantagsregler för situationer där den enskildes förhållanden kan innebära att en strikt tillämpning av huvudregeln får orimliga konsekvenser. Det kan till exempel uppstå en särskild rättssäkerhetsproblematik när ett barn genom bortförande eller hedersrelaterat förtryck ofrivilligt vistas utanför Sverige under så lång tid att de uppställda kriterierna för bosättning eller personkrets inte längre är uppfyllda. I sådana fall vore det inte förenligt med lagens syfte att personen förlorar sin anknytning till Sverige i konsulärrättsligt hänseende.

Slutligen konstaterar Advokatsamfundet att promemorian återkommande förhåller sig till lagen om konsulära katastrofinsatser, men endast föreslår marginella och redaktionella förändringar i den lagen. Det framgår i promemorian att den nu aktuella översynen delvis betingats av att den konsulära verksamheten belastas med åtgärder i samband med mer omfattande konsulära insatser, samtidigt som lagen om konsulära katastrofinsatser aldrig tillämpats, trots att den tillkom för att hantera mer omfattande situationer där många människor behöver konsulärt stöd. Förhållandet mellan de två lagstiftningarna hade tjänat på ytterligare belysning och frågan inställer sig varför översynen inte omfattar förslag till ändringar i syfte att göra lagen om konsulära katastrofinsatser mer tillämpningsbar. Det kan ifrågasättas om gränsdragningen mellan det individuella konsulära regelverket och katastrofinsatsreglerna är tillräckligt tydlig. Det är inte heller tydligt om de föreslagna ändringarna minskar belastningen på utrikesförvaltningen i sådana mer omfattande situationer, då uppgifter för att utreda identitet, bosättning och anknytning rimligen kan komma att öka genom de föreslagna förändringarna.

SVERIGES ADVOKATSAMFUND

Mia Edwall Insulander